

Висновки

Застосування зразків конкретних педагогічних ситуацій в навчальному процесі на факультеті фізичного виховання позитивно впливає на розвиток професійного мислення майбутнього фахівця, якісним показником якого є понад за все зміст самого аналізу тієї чи іншої ситуації. Цей зміст поступово змінюється від поверхової оцінки та традиційно відомих способів до пошуку особистих шляхів розв'язання ситуацій.

Подальші дослідження в цьому напрямку передбачають, перш за все, розширення банку зразків конкретних професійних ситуацій вчителя фізичної культури та більш широке впровадження їх в навчальний процес на факультеті фізичного навчання.

Література

1. Буряк В. Формування педагогічного мислення // Рідна школа.-2003.-№9.-С. 38-40.
2. Кулюткин Ю.Н. Творческое мышление в профессиональной деятельности учителя // Вопросы психологии.-1986.-№2.-С. 21-30.
3. Сметанський М. Методологічні засади активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів // Шлях освіти.-2000.-№4.-С. 9-13.
4. Спирин Л. и др. Учим анализировать педагогические ситуации // Народное образование.-1983.-№6.-С. 41-43.

Надійшла до редакції 16.02.2006 р.

УДК 371.124: 796

Черняков В.В.

МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВІ ЯКОСТІ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Анотація. У статті показано результати дослідження на предмет оцінки школярами важливості морально-вольових якостей вчителя фізичної культури та встановлено їх рейтинг з точки зору учнів. Наголошено на потенційних можливостях виховного впливу вчителя фізичної культури на школярів.

Ключові слова: морально-вольові якості, вчитель фізичної культури, соціально-педагогічна активність, виховний вплив.

Аннотация. *Черняков В.В. Взаимосвязь морально-волевых качеств учителя физической культуры с уровнем его социально-педагогической активности.* В статье показаны результаты исследования на предмет оценивания школьниками значимости морально-волевых качеств учителя физической культуры и определён их рейтинг с точки зрения учеников. Указывается на потенциальные возможности воспитательного влияния учителя физической культуры на школьников.

Ключевые слова: морально-волевые качества, учитель физической культуры, социально-педагогическая активность, воспитательное влияние.

Annotation: *Chernyakov V.V. Interrelation of morally-strong-willed qualities of the teacher of physical culture with a level of his a socially-pedagogical activity.* In article results of research for evaluations are shown by schoolboys of the importance of morally-strong-willed qualities of the teacher of physical culture and their rating from the point of view of pupils is certain. It is underlined potential opportunities of educational influence of the teacher of physical training on schoolboys.

Key words: morally-strong-willed qualities, the teacher of physical culture, socially-pedagogical activity, educational influence.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства загальноосвітня школа як суспільний інститут переживає реформи, ознаки яких спільні для всіх учасників навчально-виховного процесу – особлива важливість прояву як суб'єктом навчання так і об'єктом навчання притаманних їм

видів активності в навчально-виховному процесі. Учитель має передати учневі знання, досвід, життєву мудрість. Учень же повинен бути здатним сприйняти все йому запропоноване [3].

Вчитель за допомогою різноманітних форм навчальної та позакласної роботи покликаний закласти фундамент фізичної культури учневі та допомогти йому визначити оптимальні шляхи оволодіння теоретичними знаннями, навичками й уміннями, методикою розвитку фізичних та морально-вольових якостей, потрібних йому для зміцнення здоров'я, забезпечення здорового способу життя, активної суспільної праці [2, 9].

Тільки соціально активний та творчий вчитель здатний виконати покладене на нього велике й відповідальне завдання суспільства спрямоване на забезпечення фізичного здоров'я нації.

У значній мірі соціально-педагогічна активність вчителя фізичної культури обумовлюється наявністю в нього високого рівня професійно-педагогічної підготовленості та всіх притаманних висококваліфікованому педагогу якостей високої моральної культури.

На жаль, у сучасній науковій та науково-педагогічній літературі недостатньо уваги приділяється уваги питанню дослідження відношення школярів до найважливіших якостей вчителя фізичної культури та визначенню потенціалу виховного впливу на школярів цих якостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важко переоцінити визначальну роль особистості вчителя фізичної культури, його морального, духовного обличчя в сприянні становленню і розвитку особистих здібностей, нахилів, талантів учнів.

Сучасний стан соціально-економічного розвитку суспільства й, зокрема, розвитку освіти вимагає зміну орієнтації вищої освіти від підготовки вузько профільного спеціаліста до підготовки різнобічно розвинутого професіонала, який має високий рівень культури та мобільно діючого в постійно змінних умовах динамічного суспільства [4].

Реалії сучасного, а також спрямованість молоді та суспільства в цілому на майбутнє, у значній мірі визначають пошук нових технологій освіти, формують відповідне соціальне замовлення, на окремі структурні підсистеми та сфери, пов'язані з підготовкою спеціалістів [10].

Оскільки, фізична культура є складовою частиною загальної культури суспільства та вносить суттєвий вклад у загальний процес освіти школярів, у розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей та виховання гармонійно розвинутої особистості, то саме вона є потужним фактором та механізмом соціалізації особистості в суспільстві [1].

Соціально-педагогічна активність, як найвища форма активності педагога, є сукупністю виховних засобів спрямованих на створення позитивного виховного впливу на підростаюче покоління з метою формування високо розвинутої суспільної особистості.

Мета роботи: визначити оцінку морально-вольових якостей вчителя фізичної культури школярами та потенційні можливості виховного впливу на учнів на основі оцінювання учнями його морально-вольових якостей.

Дослідження проводилося на базі загальноосвітніх шкіл м. Чернігова. Усього дослідженням було охоплено 750 учнів 6-10 класів загальноосвітніх шкіл.

Результати дослідження. Відомо, що вчитель фізичної культури має неабиякі можливості для створення позитивного виховного впливу на підростаюче покоління в процесі своєї педагогічної діяльності. Не останню роль в цьому процесі визначають його особистісні якості не тільки як педагога, а і якості, які притаманні йому як людині. І тим більший виховний вплив мають педагоги на своїх учнів чим більше їх особисті якості відповідають вимогам вихованців. Враховуючи вищесказане нами було проведено дослідження на предмет оцінювання учнями морально-вольових якостей вчителя фізичної культури.

Школярам було запропоновано оцінити 15 морально-вольових якостей вчителя фізичної культури, які є невід'ємною частиною його професійного світогляду [6] і визначити ступінь їх важливості для його професійно-педагогічної діяльності. До переліку даних якостей нами було включено такі якості: активність, вимогливість, винахідливість, відповідальність, врівноваженість, дисциплінованість, енергійність, наполегливість, переконливість, послідовність, принциповість, самостійність, стриманість, терплячість, цілеспрямованість.

У таблиці 1 показані кількісні показники відповідей школярів, котрим було запропоновано визначити важливість морально-вольових якостей вчителя фізичної культури, якими він повинен володіти. Дослідженням були охоплені учні 6-10-х класів (по 150 учнів кожного класу).

Оцінюючи морально-вольові якості вчителя фізичної культури, учні 6-х класів на перше місце поставили відповідальність – 86 відповідей. На друге місце школярі поставили таку якість як винахідливість – 78 відповідей. Третє місце шестикласники віддали терплячості – 74 відповіді. Далі

учні розмістили такі якості як дисциплінованість – 73, стриманість – 72, активність та цілеспрямованість по 67.

Визначаючи важливість якостей учні 7-х класів на перше місце поставили активність – 69 відповідей. Друге місце вони віддали такій якості як відповідальність – 65 відповідей. На третьому місці семикласники хочуть бачити таку якість як цілеспрямованість – 64 відповіді. Далі вони розташували такі якості: наполегливість – 63, винахідливість і самостійність по 62.

Таблиця 1

**Кількісні показники оцінки морально-вольових якостей
вчителя фізичної культури школярами**

Якість	6 кл.		7 кл.		8 кл.		9 кл.		10 кл.	
	к	м	к	м	к	м	к	м	к	м
Відповідальність	86	1	65	2	58	5	97	2	79	1
Винахідливість	78	2	62	5	41	13	64	8	63	8
Терплячість	74	3	50	13	59	4	88	3	74	2
Дисциплінованість	73	4	57	9	60	2	71	5	59	9
Стриманість	72	5	51	12	65	1	87	4	73	3
Цілеспрямованість	67	7	64	3	59	3	68	6	71	4
Активність	67	6	69	1	55	8	66	7	64	7
Врівноваженість	65	8	54	11	58	6	98	1	65	6
Самостійність	61	10	62	6	43	12	62	9	48	10
Наполегливість	61	9	63	4	37	14	51	12	41	13
Енергійність	60	11	50	14	56	7	58	10	68	5
Вимогливість	51	12	61	7	48	9	40	14	42	12
Послідовність	49	13	56	10	45	11	48	13	32	14
Принциповість	48	14	49	15	36	15	36	15	27	15
Переконливість	47	15	60	8	47	10	53	11	47	11

Умовні позначки: к – кількість відповідей, м - місце

Восьмикласники на перше місце поставили таку якість вчителя як стриманість – 65 відповідей. Другою за важливістю вони вважають дисциплінованість 60 відповідей. На третє місце учні 8-х поставили цілеспрямованість та терплячість по 59 відповідей. Далі слідують такі якості: відповідальність та врівноваженість по 58.

Учні 9-х класів найважливішою якістю вчителя фізичної культури із запропонованих вважають врівноваженість – 98 відповідей. На другому місці в дев'ятикласників розмістилась така якість як відповідальність -97. третє місце посідає терплячість – 88. За ними розташувались стриманість – 87, дисциплінованість – 71, цілеспрямованість – 68.

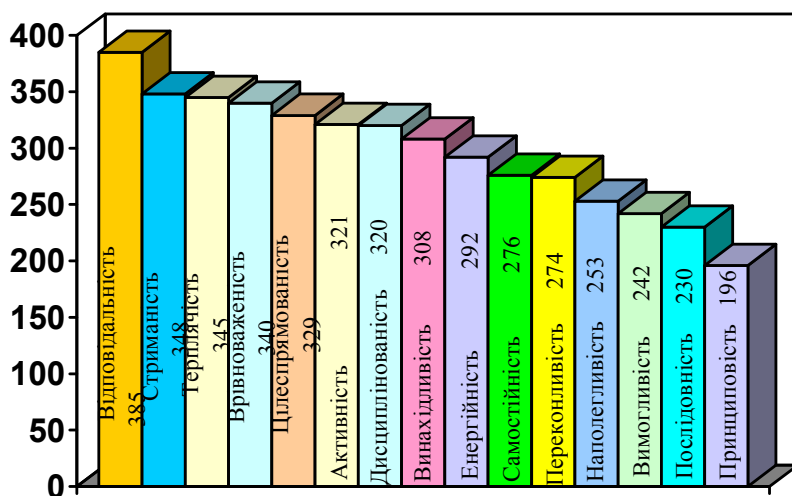
Учні 10-х класів на перше місце ставлять відповідальність – 79 відповідей. Другою за значенням десятикласники вважають терплячість – 74 відповіді. Третє місце вони відвели стриманості – 73 відповіді. Далі слідують цілеспрямованість – 71, енергійність – 68, врівноваженість – 65.

Узагальнюючи відповіді школярів маємо визначити, що найважливішою морально-вольовою якістю вчителя фізичної культури школярі вважають таку якість як відповідальність – 385 відповідей. На друге місце вони поставили стриманість – 348 відповідей. Третьою за значенням діти вважають терплячість – 345 відповідей. Далі діти розмістили такі якості вчителя як врівноваженість – 340, цілеспрямованість – 329, активність – 321.

Оцінюючи важливість морально-вольових якостей вчителя фізичної культури, учні ставлять на перші місця такі якості, які є важливими для майбутнього існування у високоморальному суспільстві, які хочуть перш за все мати самі. Саме у сприянні розвитку важливих для дітей якостей і полягає те високе завдання, яке покладене на вчителя фізичної культури.

Однією з важливих умов створення позитивного виховного впливу на школярів є відповідність особистості вчителя тим вимогам, які вони до нього висувають, а також доступність цих якостей їх розумінню. Доступність вищезгаданих якостей розумінню школярів є необхідною умовою виникнення в них зацікавленості до цих якостей. Розуміючи важливість визначених якостей учні будуть свідомо намагатися розвивати її в собі.

Мотиви процесу розуміння та сприйняття вчителя і його якостей визначаються в потребах людського життя та суспільно-пізнавальній діяльності школярів. Процеси розуміння, що мають місце в навчанні, мають свою особливу мотивацію [5]. Основу мотивації складають потреби і зацікавленість школярів у розумінні важливості виховання в собі високоморальних якостей, необхідних для майбутнього суспільного життя.

Мал. 1. Рейтинг оцінки морально-вольових якостей вчителя фізичної культури учнями 6-10 класів

Вчитель, який відповідає тим вимогам, які „висувають” до нього діти, має більш високий рівень виховного впливу на них, а це у свою чергу детермінує його соціально-педагогічну активність. Відповідаючи „вимогам” дітей, вчитель фізичної культури, як свідомо так і підсвідомо, закладає основи майбутньої особистості дитини. Діти наслідують тільки такого вчителя, який відповідає їхньому ідеалу, який задовольняє їх потреби у формуванні необхідних умінь, навичок і знань, який створює високоморальний виховний простір.

А це у свою чергу свідчить, що високий рівень оцінки морально-вольових якостей вчителя фізичної культури школярами дозволяє підвищити рівень успішного прояву його соціально-педагогічної активності. Саме такий вчитель здатний позитивно впливати на виховний процес, спрямований на формування високоморальної особистості дитини, на створення умов для формування основ здорового способу життя, на забезпечення підростаюче покоління необхідними знаннями, навичками й уміньми.

Отже, маємо визначити, що вчитель з високим рівнем морально-вольових якостей, котрі відповідають „вимогам” дітей, який постійно удосконалює рівень цих якостей, безперечно, буде користуватись постійним попитом у школярів. Тільки такий вчитель здатний забезпечити необхідний виховний вплив на підростаюче покоління. Саме такий педагог має переваги в створенні позитивного виховного впливу на молодь, що безпосередньо детермінує його соціально-педагогічну активність

Висновки

- Морально-вольові якості складають обов’язкову невід’ємну частину професійно-педагогічного світогляду вчителя фізичної культури та виступають необхідною умовою прояву соціально-педагогічної активності.
- Високий рівень оцінки морально-вольових якостей вчителя є фактором, який, безперечно, детермінує його соціально-педагогічну активність.
- Ознайомлення вчителів фізичної культури з результатами оцінювання їх морально-вольових якостей учнями та урахування результатів дослідження є важливим фактором формування у дітей інтересу до фізичної культури та спорту.

Подальші дослідження необхідно провести у напрямку визначення умов, які сприятимуть підвищенню рівня морально-вольових якостей вчителя фізичної культури.

Література

1. Безверхня Г.В. Отношение учащихся к урокам физкультуры в школе // Физическое воспитание студентов творческих специальностей.-2002.-№8.-С. 73-80.
2. Бех І. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості // Початкова школа.-2001.-№12.-С. 32-35.

3. Беланова Р. Роль та місце вчителя у справі формування особистості учня // Початкова школа.-2002.-№4.-С. 6-7.
4. Бобрівський В. Проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сучасній школі // Рідна школа.-2002.-№3.-С. 22-26.
5. Костюк Г.С. Избранные психологические труды. М., 1988.-С. 201-202.
6. Кузьмина Н.В. Педагогическое мастерство учителя как фактор развития способностей учащихся // Вопросы психологии.-1984.-№1.-С. 22-23.
7. Мальцев А.А., Бородин Ю.А. Изучение мотивации к занятиям физической культурой и спортом юношей 10-11 классов с целью оптимизации процесса физической подготовки в начальный период обучения // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.- 2002.-N19.-С. 88-98.
8. Найн А.А. Критерии оценки деятельности педагога физической культуры // Теория и практика физической культуры.-1999.-№10.-С. 15-18.
9. Семез А. В.О.Сухомлинський про роль учителя у вихованні моральних цінностей // Початкова школа.-2003.-№9.-С. 18-21.
10. Соловьёв Г.М., Горбатов В.Ф. Некоторые аспекты технологической модели подготовки специалистов по физической культуре в системе дополнительного профессионального образования в вузе // Теория и практика физической культуры.-2002.-№9.-С. 23-26, 39.

Надійшла до редакції 16.02.2006 р.

УДК 379.85

Шарий Д.В., Шара Н.О.,
Пеньковець В.І., Порядіна В.В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ ФОРМУВАНЬ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО СИСТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТУРИЗМОМ

Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Анотація. Дослідження динаміки формувань позитивної мотивації до систематичних занять туризмом. В роботі досліджується динаміка зміни мотивацій спортсменів при заняттях туризмом.

Ключові слова: мотив, мотивація, туризм, діагностика, динаміка, тести.

Аннотация. Шарий Д.В., Шарая Н.А., Пеньковец В.И., Порядина В.В. Исследование динамики формирования положительной мотивации к систематическим занятиям туризмом. В работе исследуется динамика изменений мотиваций спортсменов при занятиях туризмом.

Ключевые слова: мотив, мотивация, туризм, диагностика, динамика, тесты.

Annotation. Shariy D.V., Sharaya N.A., Penkovets V.I., Poryadina V.V. Research of dynamics of forming of positive motivation to systematic employments by tourism. In work the dynamics of changes of motivations of sportsmen at employments by tourism is explored.

Key words: reason, motivation, tourism, diagnostics, dynamics, tests.

Постановка проблеми. У процесі фізичного виховання підростаючого покоління вирішується значна кількість завдань. Найбільш специфічними завданнями є оптимізація фізичного розвитку молоді, удосконалення рухових здібностей, зміцнення і збереження здоров'я. Вирішення цього питання ускладнюється тим, що сучасна молодь не приучена до самостійних занять фізичними вправами, вона не володіє спеціальними знаннями які б дали змогу здійснювати контроль за станом свого здоров'я та фізичними навантаженнями під час занять фізичними вправами, тому розробка програм занять оздоровчою фізичною культурою з використанням її найбільш доступних і раціональних засобів і методів набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз науково-методичної літератури показав, що рушійним фактором у діяльності людини є потреба – категорія, що визначається як психічне явище відображення об'єктивної потреби організму (біологічна), або особистості (духовна, соціальна).

Психічне явище, пов'язане зі спонуканням до дії для задоволення потреби, називається мотивом [6].